

K İ T A P T A H L İ L İ

TÜRK HUKUK TARİHİ DERSLERİ

Hazırlıyan : Prof. Dr. Coşkun ÜÇOK, Türk Hukuk Tarihi Dersleri, 2. Bası 1957 Sh. 204, fiyatı: 10 lira Ankara 1957.

1956 yılında neşredilen Türk Hukuk Tarihi Derslerinin ikinci basısı gözden geçirilmiş, değiştirilmiş ve genişletilmiş bir basıdır. Müellif Batı Hukukunun gelişmesinde ana istikâmetleri ayrı bir bahis halinde incelenmekle isabet etmiştir. Çünkü bilhassa Cumhuriyet devrinde kesin şeklini alan batılaşmahareketi sayesinde bu kaynaklar bugünkü ana mevzuatımızın da kaynakları halini almıştır. Yeni basıda vakıflar ve eski Miras Hukuku bahisleri genişletilmiştir. Her iki konuya ait hükümlerin hukuk tarihimiz bakımından arzettiği büyük önem yanında bugün için de tatbikî bir değer taşınması bu genişletmeyi haklı kılar. Gerçekten Temyiz mahkemesi ve Devlet Şûrası kararlarına atılacak serî bir nazar eski miras ve vakıf dâvalarının bugün dahi mahkemelerimizi ve kazaî tatbikatımızı ne kadar işgal ettiğini göstermeğe kâfidir.

Türk Hukuk Tarihi kuru bir müesseseler ve kaideler tarihi değildir. Genç Türk Üniversitelisi bu derste millet olarak sahip olduğumuz bir çok manevî kıymetlerin hem bir panoramasını hem de tahlil ve tcrkibini görmeğe hizmet eder. Bu ders aynı zamanda bugün mer'î hükümler için bir mukayese zemin ve unsuru da olabilir. Unutmamak icabeder ki hukukî kaide ve müesseselerimizin gelişme ve donarak hayatiyetini yitirmesi şartları ve sebepleri de Türk Hukuk Tarihi dersleri vasıtasıyla anlaşılabilir.

Bugün nüfus sicilleri, tapu kayıtları, vakfiye ve şer'îye mahkemeleri sicilleri eski harfleri bilenler için de gittikçe kapanan bir kaynak halindedir. Bu sicil ve kayıtların gerek yazı, gerek sistem, gerek üslup ve ıstırahlar yönünden taşıdığı hususiyetler, her an tetkik ve tatbik edecek genç hukukçular tarafından bilinmemektedir. Türk Hukuk Tarihi Dersleri bu uimkânı sağlayacak pek mühim bir yardımcıdır. Gerçek-

ten Eski Çin Hukuku da mühim olmakla beraber bugün ekip biçtiğimiz toprağın 90 yıl önceki kaydında yazılı kısa hududun nasıl anlaşılması gerektiğini, o zamanki usûllere göre kullanılan sıranın önemini yit ve sicillerin anlaşılmasını sağlayan reğerli bir yardımcıdır. bilmek elbette daha mühimdir. Hülâsa Türk Hukuk Tarihi dünkü ka-

Eser başlıca üç kısma ayrılmıştır..

İslâmiyetten Önce Türk Hukuku : (Kısım (Sh. 5-42) önce bu devre hukuku hakkında bilgi kaynaklarını inceliyor. Sonra bu devre hukuku hakkında bilgi kaynaklarını inceliyor. Sonra sırasıyla Hun Devleti Hukuku, Göktürk Devleti ve Hukuku, Uygurlar ve Hukuklarını, İslâmiyetten önceki dinleri ve bu bahse ait bibliyoğrafyayı ihtiva ediyor.

İslâmiyetten sonra Türk Hukuku : (Sh. 45 - 164) tabiatıyla eserin ağırlık merkezi teşkil ediyor. Bu kısımda önce **İslâm Hukuku** başlığı altında İslâm Hukukunun önce **kaynakları, mezhepler :** Kamu Hukuku (Hilâfet, vergiler - zekât, ganimet, öşür, cizye - , Ceza Hukuku, Adliye Teşkilâtı ve Yargılama Usûlü), İslâm Özel Hukuku incelenmiştir. Sonra sırasıyla Abbasi, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu Osmanlı Devletlerinin teşkilâtı tetkik edilmiştir. (Sh. 110 - 164).

En sonu olarak **Tanzimattan sonra Türk Hukuku :** (Sh. 116 - 175) bahsi ele alınmıştır. Bu bahiste kısaca Avrupa'da hukuk fikrinin gelişmesi münasebetiyle tabi', Tarihçi, Pozitivist, Tarihî maddiyetçilik cereyanları incelenmiştir.

Bundan sonra Avrupa'da başlıca kanunların hazırlanışı münasebetiyle İngiliz, Fransız Almanca, İtalya Hukukları ana hatlarıyla izah edilmiştir. Bu kısmın son bölümü olarak **Tanzimattan sonra Türk Hukukunun Gelişmesi :** başlığı altında başlıca hukuk kollarına pek kısa olarak temas edilmiştir. (Sh. 191 - 191). Bize en yakın ve tesirleri derin olan bu revreye ait kanunların biraz daha geniş bir izaha kavuşması daha iyi olurdu.

Netice olarak, pek az işlenmiş bir alanda açık bir üslûp ve aydınlık bir tasnif ve en yeni kaynaklara dayanarak hazırlanmış olan bu eserin, bütün ilgililere emin bir klâvuz olacağından eminim.

Prof. Dr. Kemâl F. ARIK